

**Обласна постійно діюча виставка
« Сучасна освіта Житомирщини 2015»**

Номінація:

Упровадження здоров'язбережувальних
інноваційних технологій у навчально-виховний
процес дошкільних навчальних закладів

Тема досвіду:

**Організація та проведення
туристичного походу в ДНЗ**

Богомолова Любов Валеріївна,
вихователь - методист
Шевцова Інна Леонідівна,
інструктор з фізичного виховання
ДНЗ №14 м. Новограда-Волинського

Інформаційний лист

Богомолова Любов Валеріївна,

вихователь- методист,

05.19.1972 р.н.

Шевцова Інна Леонідівна,

інструктор з фізичного виховання ДНЗ №14

17.03. 1970 р.н

м. Новограда-Волинського

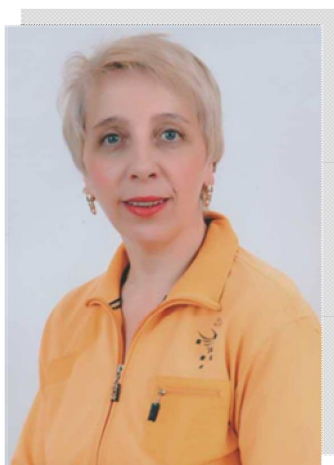

Спеціаліст I категорії (2012р.)

м. Новоград-Волинський,

пров.Шаум'яна, 10

Телефон (041-41) 2-34-20

Спеціаліст вищої категорії (2004р.)

м. Новоград-Волинський,

вул. Пушкіна 8, кв 100

Телефон (041-41) 5-42-94

Анотація

Посібник розкриває роль і місце туристичного походу в організації фізкультурно –оздоровчої роботи в ДНЗ. Запропоновані матеріали з досвіду роботи Шевцової І.Л., інструктора з фізичного виховання та методичні рекомендації вихователя - методиста Л.В.Богомолової ДНЗ №14 м.Новограда-Волинського.

Висвітлюється питання організації та доведено зростання актуальності дитячого туризму з метою оздоровлення та фізичного розвитку.

Детально розроблені питання планування та організації туристичних походів, консультації для вихователів та батьків, рекомендації.Запропонований цікавий практичний матеріал, який допоможе в організації та проведенні туристичних походів.

Окремий розділ містить плани-конспекти туристичних походів в ДНЗ.

Рекомендовано для використання в роботі вихователів та інструкторів з фізичного виховання в дошкільних закладах.

Зміст

Введення.....	5
I. Ефективність застосування дитячого туризму в зміцненні здоров'я дітей дошкільного віку.....	6
1.1 Роль дитячого туризму у збереженні та зміцнення здоров'я дошкільників.....	6
1.2 Взаємодія з батьками при плануванні та організації туристичного походу.....	9
II. Практичний аспект проведення туристичного походу в дошкільному навчальному закладі.....	12
2.1. Туризм як нетрадиційна форма роботи.....	12
2.2. Структура та організація проведення туристичного походу.....	14
Висновок.....	16
Список використаних джерел.....	58
Додатки.....	18

ВВЕДЕННЯ

*День, проведений дитиною без прогулянки,
втрачений для його здоров'я...*

Г. Сперанський

Тема досвіду: *Організація та проведення туристичного походу в ДНЗ.*

Автор досвіду: *Шевцова Інна Леонідівна, інструктор з фізичного виховання ДНЗ №14, Богомолова Л.В., вихователь-методист ДНЗ №14*

Адреса досвіду: *м.Новоград-Волинський, дошкільний навчальний заклад №14 «Золотий ключик»*

Актуальність досвіду. Розуміючи потреби часу, наш педагогічний колектив працює в постійному пошуку унікальних прогресивних методик, інноваційних технологій, оптимальних шляхів розв'язання освітніх завдань. Оскільки здоров'я дітей є найважливішою цінністю, обов'язком батьків та вихователів є зміцнення та покращення як фізичного, так і психічного здоров'я дошкільників. Використання дитячого туризму в роботі з дітьми допоможе вирішити ряд важливих питань: не тільки навчання й виховання, але й зміцнення та покращення здоров'я вихованців, створення позитивних відносин між педагогами, дітьми та батьками.

Питання організації фізичного виховання в умовах діяльності сучасної дошкільної установи аналізували С.Лайзане [12], проблемою перспективного планування займались Е. Вільчковський [5], Л. Пензулаєва [14]. Питання туристичної діяльності в дитячих дошкільних закладах проаналізовані Н. Пангелова, Д. Мазоха [15], питання оптимізації рухової активності дітей старшого дошкільного віку в процесі туристсько-краєзнавчої діяльності - Т. Круцевич [11]. Окремі аспекти використання туризму у вихованні сучасної молоді досліджували Т. Вайда [4], М. Соловей [13], Я. Треф'як [19], О.Тімець[18], усе ж таки проблема не полишає своєї актуальності та є недостатньо вивченою.

РОЗДІЛ І. Ефективність застосування дитячого туризму в зміцненні здоров'я дітей дошкільного віку

1.1 Роль дитячого туризму у збереженні та зміцненні здоров'я дошкільників

Дитячий туризм є однією з найбільш ефективних оздоровчих технологій, що сприяють формуванню здорового способу життя людини і суспільства в цілому, що має велике державне значення у вихованні підростаючого покоління. Саме туристичні походи, дають дошкільникам можливість для підвищення свого інтелектуального рівня, розвитку спостережливості, здатності сприймати красу навколишнього світу. Важливий туризм і як засіб зняття фізичної втоми, психологічної напруги і стресів. Необхідно також відзначити вплив дитячого туризму на розвиток комунікабельності, самодисципліни, адаптації до умов сучасного життя.

Значення туризму важко переоцінити, бо цей елемент дошкільного виховання включає в себе отримання знань про навколишній світ, формування характеру, виховання морально-вольових якостей, почуття прекрасного. А найголовніше це позитивний вплив на організм вихованців: відбувається загартування, розвиток фізичних якостей, задовольняється природна потреба в рухах. У дошкільників покращується настрій, самопочуття, набуваються навички похідного життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що навчально-виховні програми "Дитина" та "Базовий компонент", «Впевнений старт», за якими працюють дошкільні заклади, не передбачають використання дитячого туризму з дітьми дошкільного віку з метою їх фізичного розвитку та зміцнення здоров'я. Замість дитячого туризму в науковій літературі та в навчально-виховних програмах ідеться про застосування в роботі з дошкільниками піших переходів, екскурсій, цільових прогулянок. І лише в програмі розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля», починаючи з молодшої групи пропонується проведення дитячого туризму один раз на тиждень. Аналіз діяльності практиків ДНЗ свідчить про те, що в

роботі з дошкільниками вони використовують такі види роботи до певних об'єктів, на важливість застосування яких указували Е.С.Вільчковський [6], Т.І.Грицишина[7].

Фрагментарні підходи до вивчення дитячого оздоровлення і туризму не ставили за мету застосування системних підходів, що передбачають вивчення дитячого оздоровлення і туризму як цілісної системи.

Інтерес до цього питання не випадковий, оскільки вплив та ефективність застосування дитячого туризму в зміцненні здоров'я дітей дошкільного віку, їх фізичному та розумовому розвитку, руховій активності, бо стан їх фізичного та психічного здоров'я знаходиться не на належному рівні, що вимагає пильної уваги з боку дорослих. Проаналізувавши стан проблеми, визначивши роль дитячого туризму в розвитку дітей та в зміцненні їх здоров'я, ми розробили приблизний зміст роботи з дошкільниками, спрямований на ознайомлення їх з особливостями проведення туристичного походу. Та прийшли до висновку, що туризм - це не просто фізична культура, це щось більше, ніж відпочинок. Туризм в дитячому садку - це школа життя для маленьких вихованців, школа мужності, адже кожен похід вимагає нових знань і умінь як від педагогів, так і від дошкільнят.

Здоров'я дітей – основне джерело щастя, радості батьків, педагогів. Збереження та зміцнення здоров'я можна назвати найважливішим завданням дошкільного закладу. Як показав досвід, сьогодні дітям потрібні не лише знання про здоров'я, а й практичні життєві навички. Однією з найважливіших теоретичних і практичних завдань оздоровчої роботи в дошкільному навчальному закладі є впровадження інноваційних підходів до збереження та зміцнення здоров'я дошкільнят. Розвинути свої власні здібності - в цьому полягає основний сенс туристичної роботи, яка дозволяє значно розширити і поглибити знання та уявлення дітей про світ в туристичних походах і подорожах. Одночасно надається можливість отримати і розвинути різноманітні практичні навички: самоорганізації і самоврядування,

громадської активності та дисципліни, подолання перешкод і забезпечення безпеки, що в кінцевому підсумку і визначає потенціал туристської діяльності як комплексного засобу навчання і виховання дітей. Узагальнюючи вище вказаний досвід ми визначили особливості дитячого туризму.

Чинники унікальності дитячого туризму:

- 1) захоплюючий вид активного відпочинку;
- 2) один із найпотужніших чинників оздоровлення дітей дошкільного віку, що сприяє стійкій динаміці зниження захворюваності дітей, підвищенню рівня їх фізичної та рухової підготовленості, а також психологічного здоров'я у цілому;
- 3) загальнодоступний і рекомендований практично кожній дитині при відсутності у нього серйозних паталогій;
- 4) всесезонний;
- 5) джерело позитивних вражень, знаходження нового у знайомому, проникнення у світ прекрасного.

Проведення туристичного походу в дошкільному навчальному закладі – справа непроста і потребує тривалої і ретельної підготовки. Адже фізичний розвиток у дошкільному віці є особливо стрімким. З огляду на це, туристичний похід має бути методично правильно організованим та своєчасним.

Тому слід очікувати, що залучення дошкільників до заняття туризмом з раннього віку, приведе до збільшення їх потреби в туристських поїздках і подорожах в більш зрілому віці. Крім того, розвиток дитячого туризму має привести і до збільшення числа людей, що вирішили зробити туризм своєю основною професією, тобто вирішити проблему підготовки туристських кадрів, яка сьогодні також стоїть досить гостро.

1.2 Взаємодія з педагогами та батьками при плануванні та організації туристичного походу

Усім відомо, що міцність дерева залежить від сили і здоров'я його коріння, а міцність будівлі – від фундаменту. На фізичний розвиток дитини впливає і «коріння» - це родина, традиції, звичаї, що оточують малечу з перших днів життя, і «фундамент» - базові вміння, знання та навички, які допомагають жити та здобувати досвід, удосконалюватись. Сучасні батьки прагнуть, щоб їхні діти виховувались та навчались в такому дитсадку, який закладає потужну основу для подальшого розвитку. Важливою складовою освітнього процесу нашого дошкільного закладу є організація роботи з батьками, сім'ями наших вихованців. А однією з найактуальніших тем нашого часу є взаємодія та зближення дошкільного закладу і сім'ї в роботі щодо організації туристичних походів.

Туристичні походи не тільки згуртовують сім'ю, а й надають ні з чим не порівнянний оздоровчий ефект. У природних умовах представляється чудова можливість збагатити руховий досвід дошкільника. Наш колектив залучає до туристичних походів батьків або інших членів родин вихованців. Дорослі підстраховують своїх дітей, показують їм як правильно долати перешкоди, морально підтримують, а також розповідають історії з власного життя, співають пісні, діляться досвідом. Батьки на власному досвіді переконуються, що спільна туристична діяльність корисна і необхідна не тільки дитині, але і дорослому. Збільшилися кількість бажаючих батьків брати участь у всіх формах організації фізкультурно-оздоровчої роботи, що проводиться в дошкільному закладі. Батьки стали організаторами, активними помічниками і учасниками у проведенні туристичних походів. Саме з таких маленьких подорожей, що проводяться у вихідні дні, і починається туризм. Батьки наших вихованців проявили неабияку активність щодо організації та проведення туристичного походу за межі дошкільного закладу, до мальовничих куточків берега річки Случ. Так

як організація туристичного походу з дітьми та батьками вимагає ретельної підготовки.

Початком нашої роботи стало проведення батьківських зборів, на яких за допомогою анкетування (додаток 8), спілкування та взаємообміну думками із членами сімей дійшли висновку, що проведення туристичних походів гартують організм дитини, виховують витривалість, удосконалюють рухові навички, сприяють пізнанню навколишнього і, що особливо важливо, доставляють дітям величезного задоволення.

Робота з батьками велась за наступним планом:

1. День співробітництва (консультування батьків разом з дитиною), показ елементів туризму, спортивні та рухливі ігри в лісі, а саме: «Знайди лісові скарби», «Знайди своє дерево», «Запам'ятай маршрут», «Штаб», та «Лісовий концерт»; нетрадиційні способи оздоровлення в поході.

2. Інформаційний стенд "Ігри в поході", "Чим зайняті туристи", "Як підготувати дитину до туристичного походу».

3. Зустрічі "За круглим столом" - досвід сімейного виховання за темою "Мандруємо родиною"

4. Фотоальбоми, стінгазети, фоторепортажі, «Батьківське віконечко» з досвіду сімейного виховання "Добрі традиції родини".

5. Випуск родинної газети за рубрикою "Сімейний похід".

6. Було створено:

- пам'ятку «Особливості проведення туристичного походу в ДНЗ» для педагогів (додаток 4)
- пам'ятку «Правила поведінки на маршруті»(додаток 5)
- консультація для батьків «Дитячий туризм - справа серйозна» (додаток 6),
- консультація для вихователів «Туристичні прогулянки в екологічному вихованні»(додаток 7)
- розроблено низку туристичних маршрутів для різних вікових груп відповідно до санітарних норм та вимог техніки безпеки.

Алгоритм підготовки та проведення туристичного походу з дітьми старшого дошкільного віку, який передбачав:

I-й етап: накопичення знань дітей про туризм (створення «Словника юного туриста», «Пам'ятки законів, правил та традицій туристів»; організація тематичних фотовиставок; формування фізичних умінь: лазіння по канату, жердині, гімнастичній стінці, мотузяній драбини; використання дидактичних ігор «Склади рюкзак», «Туристичний компас», «Знайди предмет за мапою», сюжетно-рольових ігор «Туристи», «Відпочинок на природі».

Фотоматеріали.

II-й етап: організація спільних прогулянок з батьками; формування початкових туристичних навичок: правила поведінки туристів у поході, основи безпеки, надання першої допомоги у поході, орієнтування за планом-мапою, визначення відстані на місцевості на око, на практичних заняттях опанування базових навичок туризму (укладання рюкзак, встановлення намету, розкладання багаття за допомогою дорослого).

III-й етап: удосконалення туристичних навичок: техніка пересування на місцевості, техніка подолання природних перешкод, темп руху, правила поведінки на маршруті, основи безпеки в природному середовищі, страхівка та самострахівка, спорядження туриста (індивідуальне, групове), в'язка вузлів тощо; розучування туристичних пісень, гукалок; розв'язування кросвордів, ігри з техніки туризму.

IV-й етап: закріплення отриманих туристичних навичок безпосередньо у поході, міні-звіт, рефлексія про туристичний похід (малюнки, усна розповідь, дорбки, фото).

Ми завжди раді, коли разом з дітьми в похід ідуть батьки. Для нас це знак того, що батькам цікаві їхні діти, що вони беруть активну участь у формуванні відносин у дитячому колективі.

І І. Розділ. Практичний аспект проведення туристичного походу в дошкільному навчальному закладі

2.1. Туризм як нетрадиційна форма роботи

З метою оздоровлення та формування життєвої компетентності дошкільника туризм набуває всебільшого поширення. Дитячий туризм як нетрадиційна форма відпочинку та оздоровлення, формування життєвої компетентності набуває все більшого поширення. Туристичні походи презентуються нашим ДНЗ. Наступним нашим кроком стало створення міні-музею спорту «Олімпія» з експозицією «Спорт і Ми». Після проведеного міського методичного заходу з теми «Планування організація та проведення туристичного походу в ДНЗ» та відкриттям консультативного пункту «Золоті ключі здоров'я», ми захопилися ідеєю створення нової експозиції «Туристичний Звягель». До цієї роботи були залучені майже усі працівники закладу, наші вихованці та їх батьки. У групах було проведено виставку світлин на тему «Сімейний туризм». Найкращі матеріали потрапили до міні-музею. Туризм як нетрадиційна форма відпочинку та оздоровлення, формування життєвої компетентності набув сьогодні великого поширення. За твердженням учених, кожна людина для підтримки свого здоров'я має бути на природі мінімум 200 годин, тобто 36 днів на рік. У туристичних походах комплексно реалізуються екологічні, краєзнавчі, тренувальні, оздоровчі та власне туристичні завдання. Для тренування зорової пам'яті проводяться ігри на запам'ятовування дорожніх орієнтирів, об'єктів; для орієнтування на місцевості – вправи «Розвідка», «Знайди по слідах» тощо. У кінцевому пункті під час відпочинку дітям пропонують виконати різноманітні фізичні вправи на спритність, рівновагу, біг, різні види ходьби тощо. Завдання оздоровлення в туристичних походах розв'язуються через правильну побудову розпорядку дня, раціонально організоване проходження маршруту з дотриманням оптимального чергування фізичних навантажень та активного відпочинку,

доцільне використання впливу природних чинників на всі системи організму, дотримання правил особистої та громадської гігієни.

Дитячий туризм дає змогу не тільки коригувати розвиток рухової сфери дошкільнят, а й формувати їхні особистісні якості, зокрема сприяє формуванню здатності прогнозувати результати власної діяльності та поведінки, створює умови для розвитку прагнення пізнавати навколишній світ, самих себе, свої можливості. Нами визначено наступні чинники дитячого туризму. Туризм як форма роботи складається з трьох важливих аспектів: оздоровчого, виховного й пізнавального. Добре себе зарекомендували такі форми і види туристичної діяльності, як переходи, прогулянки-походи, екскурсії, цільові прогулянки, походи вихідного дня разом з батьками тощо, під час яких діти ознайомлюються з правилами поведінки у природі, на маршруті, набувають початкових навичок орієнтування на місцевості, опановують основні елементи техніки туризму, освоюють основи топографії (план, карта місцевості, вивчають умовні знаки на карті, спортзали, групової кімнати, території навчального дошкільного закладу тощо, беруть участь в іграх-пошуках, де потрібне вміння читати і креслити плани та карти місцевості). Дитячий туризм дає змогу коригувати розвиток рухової сфери: вправляти дошкільників у виконанні основних рухів, спортивних та рухливих ігор. Проведення туристичних походів сприяє формуванню позитивних морально-вольових якостей, здатності прогнозувати результати власної діяльності та поведінки, створює умови для розвитку прагнення пізнати навколишній світ, самих себе, свої можливості тощо. Відомо, що одноманітні тренування з будь-якого виду спорту призводять до швидкої фізичної і психічної втоми спортсменів. Туризм є однією з найбільших захоплюючих форм організації оздоровлення і фізичного виховання. Фізично здорова дитина – це здорова психіка, здорова духовність і достатній обсяг набутих із досвідом знань. Туристична діяльність збагачує та урізноманітнює педагогічний процес, її елементи органічно переплітаються з іншими видами діяльності дітей.

2.2 Організація та структура проведення туристичного походу

У закладі була створена ініціативна група у складі вихователя-методиста, інструктора з фізичного виховання, вихователів старших груп, голови батьківської ради та старшої медичної сестри.

Наступним етапом нашої роботи стало вивчення та аналіз наукових і фахових джерел з обраної тематики. Після ретельної теоретичної підготовки, ознайомившись з досвідом колег дошкільних закладів різних регіонів країни, озброївшись найефективнішими методами та педагогічними родзинками, порадами, рекомендаціями, ми перейшли до практичних дій.

Було створено пам'ятку «Особливості проведення туристичного походу в ДНЗ» для педагогів (додаток 4) та консультація батьків на тему «Як підготувати дитину до туристичного походу», розроблено низку туристичних маршрутів для різних вікових груп відповідно до санітарних норм та вимог техніки безпеки, а також поетапний алгоритм підготовки та проведення туристичного походу. Безпосередньо програма туристичного походу виглядала наступним чином.

Програмові завдання:

1. Розширювати обсяг знань в галузі фізичної культури, туризму та краєзнавства.
2. Розвивати координаційні здібності і витривалість як основу фізичної підготовки дитини – майбутнього туриста.
3. Сприяти розвитку психічних та фізіологічних процесів.
4. Формувати міжособистісні дружні стосунки дошкільників у процесі туристичної та ігрової діяльності.
5. Виховувати почуття колективізму, взаємодопомоги, уважного ставлення одне до одного, а також любові до рідної природи.

Обладнання: м'ячі, скакалки, прапорці, туристичні намети, каремати

Індивідуальна робота: заохочувати дітей до відповідей, нагороджуючи нагрудними знаками «Знавець дерев», «Знавець птахів»; звернути увагу на чітку правильну вимову слів; спонукати до особистісної рефлексії.

Структура туристичного походу:

I. Підготовчий етап

1. Збір учасників. Тривалість 5 хвилин.
2. Мета - повідомити дітям завдання і короткий план діяльності.
3. Підготовка спорядження «Що візьмемо з собою в похід».
4. Укладання рюкзака.
5. Робота з мапою-схемою.

II. Практична частина

1. Організація роботи на туристичному маршруті.
2. Початок маршруту.

Цей етап дає велике фізичне навантаження.

3. Деревотерапія «Березовий гай—сам собі допомагай».
4. Дихальна гімнастика «Кисень вдихай - свої легені розвивай»
5. Зупинка біля «Лесиного джерела»: «Водою себе напувай – сил й здоров'я набувай».
6. Бівуак. Великий привал.Рішення поставлених освітніх завдань, можливість м'язового розслаблення.
7. Робота за підгрупами:
 - розгортання наметів;розпалювання багаття;
 - приготування обіду.
 - «У колі друзів»: Прислів'я, приказки, загадки про туристів;
 - Міф про Прометея;Бесіда «Вогонь друг чи ворог туриста?»
9. Ігри та естафети.
- 10.Відпочинок. Самостійна рухова діяльність.

III. Підсумковий етап

1. Рефлексія «Малюнок на згадку».
2. Підготовка до переходу в дитячий садок.
- 3.Повернення в дитячий садок, бажано по найкоротшому шляху, оскільки діти стомлені.
4. Враження, спогади, обмін думками.

ВИСНОВОК

Викладене дає змогу здійснити наступні теоретичні узагальнення. Дитячий туризм – це, насамперед, здоров'я дітей, їх фізичний гарт, рух, а також захоплюючий вид активного відпочинку. Однією з найважливіших теоретичних і практичних завдань оздоровчої роботи в дошкільному навчальному закладі є впровадження інноваційних підходів до збереження та зміцнення здоров'я дошкільнят.

Дошкільний навчальний заклад №14 «Золотий ключик» фізкультурно - оздоровчого напрямку, комбінованого типу вже не перший рік працює над проблемою впровадження здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховний процес та знаходиться в постійному творчому русі. Як показав наш досвід роботи, дитина має більш високий фізичний розвиток при умові потужної мотивації до нього, прикладу дорослого та колективної реалізації відповідних заходів. Тому виникла необхідність пошуку ефективних і цікавих шляхів оздоровлення дітей. Одним із популярних і вподобаних дітьми, батьками та педагогами засобів фізичного виховання став туризм, який уособлює в собі оздоровчу, освітню і виховну цінність, поєднує елементи морально-етичного, трудового та естетичного виховання. Саме завдяки різноманітності походів, змагань, ігор, загартуванню, позитивному емоційному сприйняттю природи на маршрутах туризм є однією з найбільш ефективних форм організації оздоровлення, фізичного виховання.

Як результат нашої роботи у дітей сформовано свідомлене ставлення до свого здоров'я. Наші дошкільнята займаючись туризмом, повною мірою освоїли різноманітні види лазіння, перелезання, подлізання. Отже ми можемо зробити висновок, що туристичні походи в ДНЗ допомогли зміцнити всі групи м'язів, поліпшили координацію рухів дітей, орієнтування в просторі, силу і витривалість дошкільників. Батьки, які більше піклуються про здоровий спосіб життя, познайомилися з елементами дитячого туризму, як засобом спільного здорового сімейного відпочинку; отримали знання про найпростіші навички безпечного туризму, отримали додаткові педагогічні

знання з питання фізичного виховання дошкільника, навчилися проводити спільні рухливі та спортивні ігри з дитиною. Збільшилась кількість дітей, які відвідують спортивні секції нашого міста.

Досвід роботи показав, що свіже повітря, природа, сонце, все це позитивно впливає на здоров'я дитини, та її нервову систему. Великий простір для активності малюків. На природі можна бігати, стрибати, не обмежуючи себе у рухах. Свобода пересувань позитивно впливає на м'язовий скелет дитини. Важливо й те, щоб батьки були готові дати своїй дитині нову інформацію, розповісти чим унікальна та чи інша місцевість, які події з нею пов'язані. Ну і звичайно ж, головна користь - це радість дітей від природи, пригод, нових вражень та емоцій.

Спираючись на результати нашої роботи ми не рекомендуємо підводити підсумок відразу по поверненні в дитячий сад. Нехай перші емоції, втома пройдуть. Кращий час це після денного сну. Діти спільно з вихователям можуть обговорити в групі свої переживання або побачене. Дітям старшому віку краще запропонувати відповіді на запропоновані питання. Скласти звіт-розповідь. З нашими туристами-дошкільникми ми проводимо рефлексію на наступний день, що дає дітям змогу побачити себе очима іншого «Я», зрозуміти себе, свої бажання, почуття, вчинки, та здатність до самоаналізу, усвідомлення власних стосунків із навколишнім світом.

Майте на увазі, що грамотне планування походу - лише 30% успіху, інші 70% - це ваше бажання і оптимістичний настрій.

Ми і надалі плануємо дарувати дітям і дорослим душевне тепло і азарт нових подорожей. Плануємо зробити дитячу мрію такою, яка матиме внутрішнє багатство та світло. Хочемо, щоб усі вихованці та батьки стали активними туристами та самостійно створювали туристичні маршрути, отримували задоволення від спілкування з природою та рідними людьми. Ми намагатимемося філософію здорового способу життя зробити стрижневою ідеєю якомога більшого числа родин і педагогічних колективів.

Додатки

Додаток 1

Конспект
туристичного походу
«День без маминих
котлет»

Мета: Розширювати обсяг знань в галузі фізичної культури, туризму та краєзнавства. Розвивати координаційні здібності і витривалість як основу фізичної підготовки дитини – майбутнього туриста. Сприяти розвитку психічних та фізіологічних процесів. Формувати міжособистісні дружні стосунки дошкільників у процесі туристичної та ігрової діяльності. Виховувати почуття колективізму, взаємодопомоги, уважного ставлення одне до одного, а також любові до рідної природи.

Обладнання: м'ячі, скакалки, прапорці, туристичні намети, каремати .

Індивідуальна робота:

- заохочувати дітей до відповідей, нагороджуючи нагрудними знаками «Знавець дерев», «Знавець птахів»;
- звернути увагу на чітку правильну вимову слів;
- спонукати до особистісної рефлексії.

Хід туристичного походу

Фізінструктор:

Раз, два, три, чотири, п'ять

Час нам подорож почать

Раз пригода , два пригода

Всі готові до походу?

Діти: Так!

Фізінструктор:

Перевіримо це в мить,

Що від сонця захистить?

Діти: Капелюшки і панами, блейзери,
хустки й бандани

Фізінструктор:

А щоб болю не відчути, що на ніжки
треба взути?

Діти: Є у кожної дитини і кросівки й мокасини

Фізінструктор:

А якщо в поході , діти , ви захочете попити?

Діти: В рюкзаках у нас напій вітамінний і смачний

Фізінструктор:

Якщо хтось подряпа ніжку, чи заб'є коліно трішки

Діти: Знає кожен треба мати бинт і спирт зеленку й вату

Фізінструктор:

Стати парами пора вирушаєм дівтора!!!

Фізінструктор:

Всі крокуємо вперед, повітря вдихаємо

Вирушаєм у похід пісеньку співаємо.

Текст пісні:

Нас дорога веде у веселий похід,

І вітає нас лагідно сонечко.

Шле з гори дівторі

Свій ласкавий привіт,

І всміхається сину і донечці.

Приспів:

В нас у лісі вирости гриби

І ростуть ялинки і дубки

Кращого місця нам не знайти

Ми крокуємо вправно я і ти.

(слова тексту пісні - музичного керівника ДНЗ №14 Староверовоє Л.О.)

1. Станція Березовий гай, сам собі допомагай.

Деревотерапія. Перевірка екіпірування та зручного взуття у дітей.

Фізінструктор:

Вдихніть глибоко повітря ми відчуваємо особливий запах, а це тому що квітнуть дерева. Навесні пробуджується природа і кожне дерево. Кожна рослина має свій особливий аромат. Немає поетичнішого дерева в наших лісах ніж береза. Недаремно оспівана вона в народних піснях і баладах, так

хочеться доторкнутися до білої гладенької кори з чорними тріщинками, пожаліти березу дивлячись на її похилі гілки, які ніби сумують за кимось.

Деревотерапія. Деревя не тільки беруть із ґрунту корисні для свого розвитку

мікроелементи та воду, вони ще й користуються такою формулою їжі, як негативна енергія людини. Тому, коли «обсіли» негаразди, поспішіть до своїх дерев'яних друзів. Так, саме друзів, тут це слово має пряме значення, бо думка про те, що зараз піду і скину негатив, може не сподобатися дереву, і жодного ефекту ви не отримаєте. Спілкуючись із деревом, уявляйте, що це ваш найліпший товариш, розкажіть йому про ваші негаразди, проблеми, вчинки, за які соромно. Мовчазний друг вислухає, зрозуміє і забере від вас негативну енергію (причому, стільки – скільки потрібно). Ви відчуєте, як полегшає на душі, ніби звалиться з плечей важкаа глиба. Проте після такого спілкування не варто повторювати ті самі помилки, слід зробити висновки й засвоїти уроки, треба змінювати себе.

Проходження маршруту до музею Лесі Українки.

2. Станція «Кисень вдихай - свої легені розвивай». Дихальна гімнастика

3. Проходження по маршруту до джерела.

4. Станція «Водою себе напувай, сам собі допомагай.»

Розповідь про корисність джерельної води, та розчищення джерела від гілок.

Проходження по маршруту до місця розташування табору.

На галявині дітям інструктор пропонує попросити дозволу у матінки природи на відпочинок (медитації дітей про себе). Інструктор з фізичного виховання шикуює дітей в одну шеренгу. Робота по підгрупах 1-а – збирає дрова (хлопці), 2-а – готують їжу (дівчата). 3-а всі діти встановлюють намети.

Інструктор готує місце для багаття.

Фізінструктор:

Діти як ви вважаєте, вогонь - друг туриста? А чому ви так вважаєте?(допомагає приготувати їжу, зігрітися, просушити речі, створює затишок та тепло.) Без вогнища турист не турист.

- Діти, а що ви знаєте про походження вогню? Я розповім вам дуже гарний міф про Прометея: сталося це в давні часи, коли люди ще не знали вогню. Нічим було зігрітися, бідною та одноманітною була їжа, не вміли вони і захищатися від хвороб. Боги, що жили на горі Олімп, знали про страждання людей, знали та нічого не робили, щоб їх полегшити. Пожалів людей лише Прометей. Він вирішив викрасти вогонь з Олімпу і принести його усупереч Зевсовій волі людям.

Тепер перед людиною з вогнем у руках розступилися лісові нетрі, від неї тікали дикі звірі, не страшний був і холод. Та суворо покарав Зевс Прометея. Він звелів прикувати його на краю Землі до дикої скелі. І от тіло сміливця

обплутали важкими ланцюгами і залишили на віки терпіти страшні муки. Визволив Прометея інший герой – Геракл – людина надзвичайної сили і звитяги. Він розбив ланцюги, які тримали Прометея. На цьому й скінчилися торттури героя, який подарував людям вогонь

Фізінструктор:

Я пропоную пригадати прислів'я та приказки про туристів.

Наприклад:

Назвався туристом – вдягай рюкзак.

Гарні туристи вдома не сидять.

Дорога в тисячу кілометрів починається з першого кроку.

Дорогу подолає той, хто йде.

Не той більше знає, хто довше жив, а хто більше ходив.

Зробив свою справу – допоможи товаришеві.

Якщо втомився – допоможи другові, тобі стане легше.

Нехай перша твоя думка буде про інших, і лише друга – про себе.

Насмітили інші – приберемо ми.

Після нас чистіше, ніж до нас.

Слухаючи тишу, вчимося слухати музику природи.

Слово керівника – закон.

Будь завтра кращим, ніж був сьогодні.

Краще багато вміти, ніж багато мати.

Перекажи друзям те, що знаєш сам.

Загадки

Голки має коротенькі, І колючі хоч маленькі.

Всім знайомі ці гілки, й шишки довгі, мов свічки.

ЯЛИНА

Гарне дерево, міцне, листя різьблене, рясне

І на гілочках крилатих буде жолудів багато.

ДУБ

Стовбур жовтий, як янтар, досягає стеля хмар,
І колючі, й довгі, й тонкі на гілках зелені голки.
Шишок безліч та маленькі, і не довгі, а маленькі.

СОСНА

Фізінструктор: мабуть трішки засиділись ми з вами пропоную розважитись та позмагатися. На старт запрошую команди

«Спритні» - Наш девіз: «Завжди вперед!»

«Дужі» - Наш девіз: «Ми команда хоть куди – з спортом ми завжди на ти».

1 естафета: «Переправа»

Два гравці в одному обручі біжать на другу сторону, назад повертається тільки один і забирає наступного.

2 естафета: «Павутиння»

Гравці пролазять крізь натянуту павутину.

3 естафета: «Передача м'яча» між ногами.

4 естафета: «Зав'яжи туристичний вузол»

5 естафета: «Туристичний намет» Залізти в намет взяти і надіти рюкзак.

Фізінструктор:

Час вже вирушати додому, а так не хочеться. Діти хочете додому? Що ми можемо взяти напам'ять про похід? Я пропоную намалювати все що вам сподобалося сьогодні. Рефлексія (діти малюють).

Фізінструктор:

Тепер давайте подякуємо природі за гарний відпочинок.

Спасибі, природо, прекрасна,

Спасибі, сонечко, ясне

Ми гарно усі відпочили,

Здоров'я своє укріпили.

Фізінструктор:

Хто крокує з рюкзаком,

🌈 Ми туристи

- Хто із сумом не знайом?

🌈 Ми туристи!

Наш девіз:

Завжди вперед!

Конспект
туристичного походу
«Веселі
туристи»

Мета: Сприяти формуванню рухів, що забезпечують вільне просування дитини у просторі та вміння зберігати стійке положення тіла; формувати вміння зберігати правильну поставу, зміцнювати стопу. Продовжувати вчити узгоджувати свої дії з діями інших дітей, змінювати напрямок і характер руху відповідно до сигналу під час ходьби та бігу.

Удосконалювати вміння дітей виконувати комплекс ЗРВ. Пролізати в обруч, підлізати під дугу, ловити та кидати м'яч на дальність. Вправляти дітей у найпростіших видах самомасажу, виконанні мімічних вправ. Сприяти активізації функцій внутрішніх органів, розвитку моторики, спритності.

Розвивати музичні здібності в дітей під час пішохідного переходу.

Виховувати прагнення бути здоровими та веселими.

Матеріал: Рюкзаки, воланчики, сік, рушничок.

Обладнання: ліани, намальована карта, волейбольна сітка, м'ячі.

Хід походу

Фізрук:

Доброго ранку! —

Мовлю за звичаєм.

Доброго ранку! —

Кожному зичу я.

Доброго ранку! —

Гостей я вітаю.

Щастя, здоров'я я вам
бажаю!

І посміхніться у
відповідь, люди,
Добрі слова ж бо для
кожного любі!

Раз, два, три, чотири, п'ять —
Час нам подорож почать.
І цікаву, і незвичну,
Не просту, а туристичну.
Раз пригода, два пригода,
Всіготовідо походу?

Діти:

Так.

(Ризгляд карти.)

Ходьба зграйкою з піснею.

Пісня «Похідна»

Нас дорога веде у веселий похід
І всміхається лагідно сонечко,
Шле згори дітворі свій ласкавий привіт
Даші, Саші і Колі, і Оленьці.

Приспів:

На поляні водяться гриби,
Соняхи, боби.
Сосни і дуби.
Краще місця годі нам знайти,
Тут весело рости,
Це знаєм я і ти.

Фізрук:

Далі йду — вузька доріжка,
У колону стануть ніжки.
(Ходьба уколони по одному).
Тут трава росте густа

І стежиночка вузька.

Вище руки, вище ноги,

Непроста у нас дорога!

(Ходьба з високим підніманням колін. Звичайна ходьба).

Схресним кроком вздовж дороги

Не заплутаються ноги.

(Схресний крок. Звичайна ходьба).

Щоб нікого не згубити,

Треба ланцюжок створити.

Дружно, щоб плече відчуті.

Треба ланцюжок зімкнути.

(Ходьба ланцюжком).

(Вправа на дихання).

Фізрук:

Руки вгору підняли, повітря вдихнули,

Через рот його хутчіш назад повернули.

Гляньте — хащі перед нами,

Лиш просвіти між гілками.

Під гілля за мною пролізайте,

Хутко вправу починайте.

(пролізання під гіллям)

Стати парами пора,

Ідемо далі, дітвори.

(Ходьба парами).

Тут гора висока дуже,

Й кропива жалюча, друже,

Ніжки тупають, стрибають,

Злу рослинку обминають.

(Підстрибування на двох ногах).

Подолася їй, друже?

Діти:

Так.

Фізрук:

На носочках пострибайте,

Мурашок з ніг ви
позганяйте.

*(Стрибки з ноги на
ногу. Розгляд карти).*

Фізрук:

Вітер хмари назбирав,
Щоб нас дощик не
догнав.

Між каштанами
ховайтесь,

На галявинці спиняйтесь.

Вправа на дихання

Комплекс загальнорозвиваючих вправ .

1. Піднімання рук вперед, вгору.

В.п. — ноги на ширині стопи, руки опущені.

Доз. — 8 р.

2. Нахили тулуба вліво-вправо.

В.п. — ноги на ширині плечей,

Доз. — 6 р.

3 -Прогинання спини .

В.п. — сидячи на колінах на
квітці.

Доз — 6-7 р.

4 - Почергове піднімання прямих ніг.

В.п. — сидячи на квітці, ноги прями, упор руками ззаду.

Доз. — 8 р.

Стрибки, ноги навхрест.

В.п. — біля квітки стоячи.

Доз. — 16 р.

Самомасаж

«Мурашки».

«Коник-стрибунець».

«Пташки».

«Жучки».

«Промінчики сонечка». *(З'являється Капітошка).*

Фізрук:

Очі закривайте, дощик уявляйте.

Вітер далі поспішив,

Капітошку нам лишив.

Капітошка:

Капітошка я маленька,

Із сестричками в воді бігла,

Бавилась тихенько

І не відала біди.

А як сонечко пригріло,
Ми за руки узялись
Та й до нього полетіли
У блакитну, світлу вись.
Ми хотіли прогулятись,
Але змерзли там краплята.
Швидко всі до купи збились

Так хмаринка утворилась.

Дощиком на землю впала,

Все навколо звеселяла.
Але вітер прилітав,
Мене в танці закружляв.
Поки з вітром політала,
У дорозі заблукала.

Фізрук:

Ми допоможемо знайти тобі найближчу водойму.

(Розгляд карти. Діти йдуть з Капітошкою, співаючи пісню).

Пісня «Дощик»

Дощик, крап-крап-крап,
Стукає в віконечко,
Падає на землю,
Умиває сонечко.

Приспів:

Падає дощик без смутку,
Крапає дощик на втіху,
Крапає дощик без плачу,
Падає дощик із сміхом.

(По дорозі до водойми бесіда вихователя про воду. Біля водойми діти граються руками з водою).

Водяний:

Хто тут воду замутив,
Водяного розбудив.

(Пісня Водяного).

Що ж на березі ви й досі?
Я прошу до мене в гості.
В ігри хочете пограти?
Роззувайтесь, малята.
Радий я завжди гостям.
М'ячик зараз в руки дам.

(Гра «Спіймай м'яч». Сідають на колоду і п'ють сік).

Фізрук:

Сік смачненький попили,
Розслабляться почали.
І відчули всі ураз —
Сік в животику у нас
А напій цей не простий —
Вітамінний, чарівний.
Враз маляток розбудив
В путь-дорогу запросив.

(Діти прощаються з Капітошкою та Водяним. Під ялинкою знаходять шишки).

Шишок діти назбирали,
Вгору кинули, спіймали.
По долоньках покачали.
(Масаж долонь).

Гарно з шишками пограли.
Шишко, шишко, полети,
Покажи, куди іти.

(Діти після гри з шишками забирають їх у садок до куточку «Знахідок»).

Фізрук:

Давайте спробуєм, малята,
Без слів, без звуків розмовляти.
Вліво, вправо повернулись,
Потім губки посміхнулись,
А веселий язичок
Цока голосно: цок-цок.
Щічки в м'ячик надулися,
Носик зморщився, дивись.
Глянь — любов'ю світять очі,

Руки в нас до гри охочі,
Ніжки хочуть танцювати
Та з тобою в ігри грати.
Сильні, спритні, всі разом,
Грають діти в бадмінтон.
А щоб знов відбити волан,
Підстрибнути треба вам.
(Гра «Бадмінтон»).

Хвилинка доброти

Просімо у сонця тепла і добра.
Сонячний дощ уявіть, дівтора.
Промінчики сонця в долоньки зберіть,
В голівки, в сердечка їх поселіть.
Гаряче тепло розлилося по тілу.
Тепер нам під силу будь-яке діло.

Свій настрій і силу людям
дамо,
Щоб в нашій країні все
гарно було.
За руки товариша міцно
візьміть,
Відчуйте енергії силу і
міць.
Фізрук:

А тепер йдемо назад.
Повітря вдихаємо.
Повертаємося в дитсад.
Пісеньку співаємо. (Розгляд карти, повернення назад коротким шляхом).

Додаток 3

*Конспект
туристичного
походу
«Дошкільники туристи»*

Мета: Закріпити знання дітей про туристів, туристичний похід, туристичне обладнання;

- виховувати емоційно-позитивне ставлення до природи, формувати пізнавальний інтерес до довкілля;
- виховувати почуття колективізму, вміння долати труднощі та перешкоди;
- укріплювати впевненість у своїх силах; залучати дітей до природоохоронної діяльності та суспільно корисної праці розвивати у дітей витривалість, рухові вміння і фізичні якості, здоровий відпочинок і загартування, туристичні навички та вміння.

Обладнання: Туристичний рюкзак, палатка, спальний мішок, компас, тринога з казаном, бінокль, обладнання до рухливих та дидактичних ігор.

Хід походу:

Ведуча: Діти, давайте ми сьогодні з вами будемо туристами і вирушимо в похід. А скажіть мені, хто такий турист? Чому його так називають?

(Варіанти відповідей дітей).

Отже, і ми з вами вирушаємо в загадковий ліс стежинкою-доріжкою. Зустрінемося з лісовими мешканцями, спробуємо розгадати таємниці. В дорогу! Але стривайте, щоб вирушити в похід, треба взяти з собою необхідні речі. Які ж це речі? Підкажіть, малята.

Дидактична гра «Що візьмемо у похід?»

Мета. Закріпити знання дітей про туристичне обладнання.

На столику лежать речі: палатка, спальний мішок, казанок, рюкзак, тринога, сокира, компас, бінокль, аптечка, кружка, миска, ложка, ніж, м'яч, лялька, дитяча машинка, пляшка з водою, прапорці, книга. Діти повинні назвати, що потрібно взяти в похід і навіщо.

(Складаємо рюкзак).

Ведуча: Молодці! Отже, тепер можна вирушати в дорогу.

Ні!

Зачекайте! Давайте пригадаємо правила безпеки.

Діти:

- Не відходити без дозволу дорослих на маршруті або стоянці!
- Не брати до рота незнайомих рослин!
- Не пити воду з незнайомих джерел!
- Бути обережними біля вогнища!
- У природі нічого не ламати, не рвати, не руйнувати, не смітити!
- Пам'ятайте, ви прийшли в гості до природи, не зашкодьте їй!

Ведуча: Правила згадали, а наш девіз?

Діти:

Ми зібрались у похід — турбуватиь вам не слід.

Не хвилюйтеся за нас: там де ми, все буде клас!

Ведуча:Щоб вирушити в дорогу, давайте звіримо з компасом напрям нашого маршруту.

Дидактична гра «Куди підемо?»

Мета:Вчити дітей орієнтуватися за допомогою компасу.

Ведуча:

Шикуюємося, і з піснею, кроком руш!

Діти разом з педагогом йдуть до лісу.

Ведуча: Успішно подолали

дорогу до лісу, знову треба зорієнтуватися за компасом, в який бік будемо далі йти.

(Орієнтуємося за компасом).

Ведуча:Діти, погляньте, що це? Напевно ліс зустрічає нас смугою перешкод.

- Ходьба між деревами «змійкою»;
- Обійти товсте дерево навколо;
- Ходьба з високим підніманням колін по високій траві;
- Зійти на пагорб, збігти з нього;
- Підлізти під низько нахиленою гілкою;

- Пролізти між стовбурами дерев, що ростуть близько один біля одного;
- Ходьба по стовбурах повалених дерев;
- Перестрибнути через стовбури праворуч-ліворуч «змійкою»;

Ведуча :Смугу перешкод подолали, рухаємося далі та спостерігаємо за деревами, кущами,грибами, комахами, звірями.

Дидактична гра «Назви дерево»

Мета.Вправляти дітей розрізненні дерев, закріпити знання їхніх назв та характерні особливості

Дидактична гра «Що в

кошик зберемо?»

Мета:Закріплювати знання дітей про їстівні та отруйні гриби.**Ведуча:**Всі мешканці лісу живуть однією дружною сім'єю. А хто ж за ними наглядає?Хто допомагає, охороняє, захищає їх?

(Варіанти відповідей дітей).

Ведуча: Так, Лісовичок. Він головний у лісі.Скільки разів ми приходили до нього в гості, таніак не можемо зустрітися з ним, запитати, як тут йому живеться, яка допомога йому по-трібна. Це мабуть тому, що він придивляється до нас кожного разу — чи не будемо ми тут бешкетувати, ламати, різати, вати,руйнувати.Подивіться, яку гарну галявину він нам приготував! Знімайте свої рюкзаки, зручно розташовуйтеся.

Давайте покличемо його.

(Діти знімають рюкзаки, сідають на пеньки, кличуть Лісовичка).

Лісовичок: Я тут, я тут! Добридень, любі малята. Я давно чекав на вас. Ось і дровець приготував, щоб запалити багаття та пригостити смачним лісовим чаєм. А хто знає, як правильно треба запалювати багаття?

(Варіанти відповідей дітей).

(Лісовичок розводить багаття, ставить триногу з казаном).

Лісовичок: Ой, що це? Накрапає дощик? Де ж нам сховатись?

(Варіанти відповідей дітей).

Ведуча: Правильно! Пішли ставити палатку.

(Розкладають палатку, розстеляють спальний мішок і діти ховаються від дощу).

Лісовичок: Відпочили? Дощик закінчився, будемо далі гратися.

Рухлива гра «Передай м'яч»

Мета. Удосконалювати навички бігу, розвивати точність рухів, швидкість та спритність, виховувати почуття колективізму.

(Діти біжать між умовними орієнтирами з м'ячем у руках. Оббігають прапорець, вертаються назад і передають м'яч наступному).

Дидактична гра «Слідопит»

Мета. Поглиблювати знання дітей про диких тварин, продовжувати знайомити з їхніми характерними ознаками, зокрема, слідами.

Діти йдуть по галявині, шукають сліди звірів, відгадують загадки, імітують, як пересуваються звірі, хто відгадав, одягає шапочку дикої тварини.

Довгі вуха, кущий хвіст,

Невеличкий сам на зріст.

(Заєць)

Землю рие рилом справно,
Корінці шукає вправно,
Смугасту має одежину

І в норі зручну хатину
(Дикий кабан)
Хто в дуплі живе,
Ще й горішки там гризе?
І грибочків назбирає,
І ягідок засушить!
(Білка)
Буркотливий, вайлуватий,
Ходить лісом дід кудлатий,

Одягнувся в кожушинку',
Мед шукає і ожинку.
Літом любить полювати,
А зимою в лігві спати.
Як зачує він весну —
Прокидається від сну.
(Ведмідь)

Лісовичок. Молодці! Гарно вмієте відгадувати загадки. А подивіться навкруги, скільки шишок напало із сосни. Давайте їх позбираємо.

Рухлива гра «Збери шишки»

Мета. Розвивати увагу, швидкість, спритність.

Діти за відведений час збирають шишки в кошики. Хто більше назбирає.

Дидактична вправа «Подивись і назви»

Мета. Розвивати окомір, увагу, спостережливість.

Рухлива гра «Перестрибни через купини»

Мета. Удосконалювати навички стрибків на обох ногах з прусуванням уперед; розвивати швидкість, спритність, витривалість.

Ігрова дія «Допоможи товаришеві»

Мета. Вміти надати елементарну першу медичну допомогу.

Діти забинтовують голову «потерпілому» і переносять у спокійне місце.

Лісовичок: Молодці! Добре вмієте бігати, стрибати, допомагати один одному. Я хочу всім вручити подарунки

(Лісовичок нагороджує дітей)

Лісовичок: А зараз запрошую вас
посмакувати

лісовим запашним чаєм.

(Діти п'ють чай, пригощають один
одного солодощами).

Лісовичок: Ось і закінчилася наша
зустріч, давай-те всі разом
приберемо свою галявину,

залишимо її чистою, адже ви — маленькі друзі лісу.

(Діти разом з дорослими наводять на галявині по-рядок).

Лісовичок: А наприкінці я хочу з вами погратися у гру.

Рухлива гра «Квач з присіданням»

Мета. Розвивати швидкість реакції, орієнтування просторі.

Лісовичок: Я дуже радий, що з вами познайомився.

Я впевнений, що ви станете справжніми друзями лісу.

До побачення!

(До дитячого садка діти повертаються спрощеним маршрутом).

Додаток 4

Пам'ятка «Особливості проведення туристичного походу в ДНЗ»

1. Протяжність туристичного маршруту в одну сторону для дітей старших вікових груп – від 1200- 1500 метрів з двома привалами на відпочинок.
2. Перший привал – «перевірочний» - роблять через 5-10 хвилин після початку походу для того, щоб перевірити комфортність спорядження, взуття, одягу, за необхідності – усунути недоліки.

3. «Проміжний» привал робиться через 10-20 хвилин. А «Великий» привал, як правило один: діти відпочивають, виконують завдання, їдять, граються та розважаються.
4. Загальна тривалість походу 2,5- 3,5 години.
5. Відмінністю у проведенні походу для дітей середніх вікових груп є протяжність туристичного маршруту в одну сторону - від 1000- 1200 метрів, а для молодшого дошкільного віку від 800-1000 метрів.
6. Туристичні походи в ДНЗ рекомендовано проводити двічі на рік.
7. Літній туристичний похід для дітей старшого дошкільного віку можливо проводити на велосипедах або самокатах, що є однією з цікавих форм здоров'язбережувальних технологій, яка задовольняє їхню потребу у руховій діяльності. При підготовці до походу необхідно звернути особливу увагу на фізичну підготовленість дошкільників та відповідність групам здоров'я.
8. Вихователь в залежності від обраної мети готує дидактичні виносні матеріали, детально опрацьовує сценарій походу спільно з керівників з фізичної культури, вибирають рухливі ігри, змагання, естафети на природі.
9. Помічник вихователя відповідає за приготування прапорців, відмітних атрибутів групи. Приміром однакові панамки, хустки, значки. Наявність похідної аптечки, запаси води і необхідного матеріалу.
10. Вже з молодшого віку, починаючи похід, шикуюмо дітей за наступними правилами: попереду стоять більш слабкі діти, з ними – дорослий-направляючий. У кінці колони ставлять більш фізично сильних дітей із дорослим-замикаючим. Третій дорослий – керівник походу.
11. Для того, щоб дошкільники помічали перешкоди і долали їх, - відстані між дітьми під час руху має бути не менше – 1 метр.
12. Особливу увагу необхідно звернути на темп руху, він має залежати від рівня фізичної підготовки дітей і повинен бути таким, щоб малюки в кінці походу відчували приємну втому, а не цілковите стомлення.

13. Важливим є і вага рюкзака юного туриста. Для правильного фізичного навантаження він має бути від 0,5 - 1,5 кг. До туристичного спорядження входять: каремат, вода, їжа, запасні шкарпетки.
14. Одяг має бути зручним і не стримувати рухів. Білизна та шкарпетки з шерстяної чи бавовняної тканини. Особлива увага звертається на взуття, розношене по нозі, на неслизькій підшві. Обов'язковими в літній період є капелюшки та панамы.
15. Під час походу можна використовувати природний матеріал, наприклад, метання шишками в горизонтальну і вертикальну ціль, стрибки з пенька, перестрибування через струмочок.

Пам'ятка «Правила поведінки на маршруті»

1. Керівнику необов'язково йти постійно попереду. Зазвичай він знаходиться там, де йому зручніше контролювати всю колону. Направляючий - вихователь, батько - задає темп, попереджає про небезпеку, подає різні сигнали і команди, наприклад: «Обережно: місток! Переходити по одному». Замикаючі стежать, щоб ніхто не відставав.
2. Йти по маршруту бажано з постійною швидкістю, так як це набагато легше.
3. Але якщо хтось із дітей втомився, загальний темп руху збавляти.
4. Показником того, що темп і швидкість маршруту обрані правильно є поведінка дітей:
 - Рухливість, здатність цікавитися оточуючим;
 - Життєрадісність, балакучість та бажання рухатися далі.
5. Про втому кажуть:
 - Мовчазність, економність в рухах
 - Неуважність;
 - Питання типу: «А коли ми прийдемо?», «Скоро будемо їсти?».
- 6. Правила укладки рюкзака:**
 - Рюкзак для дошкільника слід вибирати залежно від росту і фізичних можливостей.
 - Розстебнути кармани-клапани, порожній рюкзак снинкою вниз: уздовж спини і дна укласти ковдру так, щоб на дні утворився м'який валик;
 - На дні розкласти більш важкі предмети;
 - Всередину вкласти продукти;
 - Зверху укласти запасні шкарпетки;
 - Кишені рюкзака заповнюються дрібними необхідними предметами;
 - Зав'язати і застебнути рюкзак і кишені;

- Надіти рюкзачок, перевірити чи зручно він укладений, відрегулювати довжину лямок.

7. Правила екіпіровки

- Спорядження походу поділяють на особисте і спільне. Особисте - це : рюкзак, одяг, взуття. Спільне - те, чим користуються всі: аптечка, відро, казанок для чаю, рукавиця для зняття посуду з вогню, їжа для малого привалу - на кожну людину: жменька сухофруктів, горіхів або один-два шматочки цукру, одна-дві цукерки (кислі льодяники), яблуко; на малих привалах пити не рекомендується, але бувають винятки, дуже добре втамовує спрагу чай, відвар шипшини, несолодкий компот.

8. Правила поведінки під час походу:

- Не рвати рослини, не збирати гриби і ягоди;
- Не залишати товариша в біді, завжди приходити на допомогу, підтримувати слабшого;
- Дотримуватися правил поведінки в природі;
- Залишати місце відпочинку завжди чистим.

Консультація для батьків

«Дитячий туризм - справа серйозна»

Планування форм проведення відпочинку вихідного дня відбувається в кожній сім'ї з урахуванням її інтересів, можливостей. Але найбільш універсальним видом активного відпочинку для всіх членів сім'ї є туризм. Туризм є надійним засобом зміцнення здоров'я і відновлення сил, витрачених за тиждень. Сімейні туристичні походи надають ні з чим не зрівнянний оздоровчий ефект, отриманий в результаті комплексного впливу на організм природних факторів: сонця, повітря, води і різноманітної рухової діяльності. Крім того, спільні походи сприяють зміцненню сім'ї, формують у дітей найважливіші моральні якості, розвивають допитливість, долучають до дивовижного світу природи, виховуючи до неї дбайливе ставлення.

У сімейному поході діти живуть одними завданнями з батьками, відчувають причетність до спільної справи, бачать свою віддачу. Саме в поході виникає той духовний контакт, про який багато батьків тільки мріють. З набуттям досвіду похідного життя у дошкільнят формуються початкові навички виживання в природному середовищі (вміння орієнтуватися на місцевості, розбити табір, розпалити і загасити багаття, приготувати їжу, надати першу допомогу потерпілому та ін.). У дітей виховуються самостійність, організованість, розвивається воля. Таким чином, сімейний відпочинок у вихідні і відпускні дні у формі туристичних прогулянок та походів має цілий ряд компонентів:

- ✓ фізкультурно-оздоровчий,
- ✓ соціально-комунікативний,
- ✓ емоційно-психологічний,

✓ естетичний, пізнавальний.

Самостійно діти можуть брати участь в подорожах вже з трьох-чотирирічного віку. Починати потрібно з нескладних тривалих прогулянок у парк, до річки, під час відпочинку на дачі, пропонуючи дітям долати найпростіші перешкоди. Наступним етапом можуть бути одноденні туристичні прогулянки в ліс. І вже після того, як діти набудуть елементарні знання і деякі туристські вміння, їх можна брати в багатоденні походи. Зазвичай в походах вихідного дня ставляться наступні цілі:

- ✓ **оздоровчі** (загартування, одержання запасу бадьорості і працездатності);
- ✓ **спортивно-тренувальні** (підвищення спортивної кваліфікації, фізичне тренування, навчання подоланню природних перешкод, тактиці дій в екстремальних ситуаціях);
- ✓ **пізнавальні** (вивчення рідного краю, знайомство з його історичними та природними пам'ятками);
- ✓ **розважальні** (ігри, змагання, конкурси кухарів, знавців природи, знавців птахів та дерев);
- ✓ **практичні** (збір грибів, ягід, горіхів, ловля риби);
- ✓ **естетико-романтичні** (художньо-творча діяльність на природі: малювання, творчість).

Програма походу повинна бути складена з урахуванням думки більшості, а також інтересів і можливостей дітей. Залежно від способу пересування туристичні походи з дітьми-дошкільнятами можуть бути пішими, лижними, велосипедними, водними (на човнах, байдарках, плотах, катамаранах) і комбінованими (автомобільно-пішохідними). Для одноденної туристичної прогулянки не потрібно великого переліку спеціального інвентарю. Вага всієї поклажі повинен становити не більше 300-400 г (змінні шорти, панاما, м'яка іграшка тощо). Для старшого дошкільника і молодшого школяра краще придбати хороший рюкзак, який прослужить не одному поколінню і буде передаватися у спадок. Батькам слід навчити дитину піклуватися про

збереження і чистоті особистого спорядження, брати участь у його ремонті та оздобленні. Вага рюкзака з вмістом для дитини 5-6 років повинен становити 1-1,5 кг, 7-8 років - до 2-3 кг. Працездатність і здоров'я туриста залежать також від правильного укладання рюкзака. Треба так укласти речі, щоб, з одного боку, було легко в будь-який момент знайти потрібну річ, з іншого - щоб ніякі тверді предмети не впиралися в спину дитини. Тому уздовж спини

укладаються м'які речі, а із зовнішнього боку - іграшки, книги. Посуд, предмети гігієни, компас можуть розташовуватися в задніх і бічних кишенях. Для організації відпочинку батьків і дітей під час коротких і тривалих привалів необхідно передбачити індивідуальні килимки. Довжина його повинна бути не менше росту

людини, щоб можна було забезпечити відпочинок хребту і ногах під час привалів, а також використовувати на ночівлях, а ось ширина - не більше 60-70 см. Найбільш поширеним видом туристичних килимків є пенополіуретановий - скорочено «пінка». Покладена на сніг або на мокру землю, вона не дасть замерзнути за рахунок великої кількості мікропор з повітрям. Служіння в рулон, вона надійно кріпиться ремінцями до рюкзака туриста і дуже легка в перенесенні. Зовсім юним туристам (2-4-х років) для ночівлі в наметі підходить надувний матрац. Наступним етапом у підготовці до походу є підбір взуття та одягу для дитини і дорослих членів сім'ї. Основний принцип, якого необхідно дотримуватися в цьому питанні, - одяг має бути не по сезону, а по погоді. Однак необхідно врахувати не тільки стан погоди (силу вітру, температуру, вологість повітря) на момент початку походу, а й можливість її зміни, особливо у випадку багатоденного походу. Взуття дитини повинна бути різношнурованою (на 1 розмір більше), зручною, що

дозволяє вставити повстяну устілку і надіти два носка - бавовняний і вовняний, що сприяє теплообміну. Одяг повинен бути зручним для виконання активних рухів. Але навіть влітку, якщо запланований похід в ліс, не слід надягати короткі шорти, щоб уберегти ноги малюка від укусів кліщів, порізів, подряпин і інших неприємностей. У прохолодну погоду рекомендується мати вітрову куртку.

Час виходу в похід зазвичай узгоджується з рухом транспорту (рейсового автобуса, приміської електрички і т.п.), але завжди передбачається в ранкові години. Найбільш складним для багатьох сімей є питання визначення фізичного навантаження для дітей під час руху по маршруту. Відповідь не може бути однозначною, оскільки це залежить від віку дітей, їхнього стану здоров'я, рівня фізичної підготовленості, індивідуальних можливостей, складнощів ландшафту і багатьох інших факторів. , Однак існують певні

нормативи, зорієнтовані на фізично нормально розвиненої дитини. Так, вважається, що загальна протяжність маршруту для дітей трьох-чотирьох років може становити від 3-4 до 5-6 км, для дітей п'яти-шести років - 10 км. Знаючи свою дитину, батьки легко визначають відповідність характеру фізичного навантаження його можливостям.

Зазвичай першими ознаками втоми є питання типу «Коли ми прийдемо? »,

« Довго ще йти? », Капризи дітей. При цьому немає необхідності відразу припиняти рух, треба просто переключити увагу дитини на інші об'єкти, пограти в словесні ігри, загадати загадки і т.п. Дуже важливо продумати організацію вільного часу на привалі. Досвід численних туристських сімей підтверджує, що похід надовго залишається в пам'яті дорослих і дітей, якщо він перетворюється на веселий спільне свято, повне жартівливих ігор і атракціонів. Якщо в поході беруть участь діти різного віку, то можна скласти

дві рівні за силою команди з дітей і дорослих і організувати ігри-естафети, змагання на галявині. Ретельно продумуючи організацію походу, слід передбачити час на самостійні ігри дітей, їх творчу діяльність і спілкування один з одним. У похід можна взяти ломастери і фарби з мольбертом і запропонувати дитині відобразити в малюнку запам'ятований пейзаж. Якщо дитина любить майструвати, то рекомендується взяти з собою пластилін, за допомогою якого створюються дивовижні вироби з природного матеріалу (жолудів, шишок, корчів, листя). А ввечері, коли стемніє, всі збираються біля багаття, де можна почути казкові історії з життя лісових мешканців і сміливих мандрівників, про добро і зло. Тут виховується любов до пісні та поезії. Іноді можна влаштовувати маленькі концерти, учасниками яких можуть бути і наймолодші. Зміст діяльності дітей і дорослих на привалі має бути узгоджене з можливостями дитини, щоб не викликати у нього фізичного і психічного перевтоми. Тому рекомендується слідувати звичного режиму дня. Денний сон, організований в наметі або під тентом, допоможе зберегти сили дитини, забезпечить відпочинок, такий необхідний для гіперактивних дітей. Особливо важливо слідувати цій вимозі в багатоденних походах і в спекотні дні. Якщо з першого дня буде встановлено таке правило, то вимоги батьків не викличуть негативних реакцій, а будуть сприйматися як належне. Час і спосіб повернення додому планується заздалегідь, і він повинен відбутися завідна. Якщо учасникам походу належить пройти досить велику відстань, то прокладається найкоротший маршрут.

Консультація для вихователів
«Туристичні прогулянки в екологічному вихованні»

Екскурсії та прогулянки за межі дитячого садка, можна проводити вже з дітьми 3-4 років. Діти старшого дошкільного віку відрізняються досить високим ступенем самостійності та організованості, що є неодмінною умовою організації більш тривалого і складного за змістом і методикою проведення туристичного походу.

Туристична прогулянка - форма організації туристичної діяльності, що припускає короткочасне (3-6 годин) перебування в природних умовах і оволодіння деякими елементарними туристичними навичками. Таким чином, туристична прогулянка є цілком прийнятною формою організації діяльності дітей у дитячому садку.

Насамперед, туристичні прогулянки надають ні з чим незрівняний оздоровчий ефект, отриманий в результаті різноманітної дихальної активності, а також комплексного впливу на організм природних факторів: сонця, повітря, води. Туристична прогулянка в ліс, до річки, озера - це завжди позитивні емоції, радісне спілкування, можливість оцінювати свої сили і здібності. Прогулянки виховують у дітей найважливіші моральні якості: організованість, чуйність, щедрість, доброзичливість, вчить налагоджувати взаємини між дітьми.

Обов'язковою складовою частиною туристичної прогулянки є робота з ознайомлення дітей з історією рідного краю. У процесі сприйняття різних предметів, явищ суспільного життя дитина отримує багатий чуттєвий досвід, який необхідний для розвитку її мислення й мови.

На туристичних прогулянках діти долучаються до дивовижного світу природи. Природа впливає на дитину своєю новизною, різноманітністю, викликає захоплення, здивування, бажання проникнути в її таємниці, бажання звернути увагу дітей на красу пейзажу, на особливості сезонних і

добових змін. За допомогою дорослих діти дізнаються про лікувальні властивості рослин рідного краю, беруть участь у зборі лікарських трав.

Як бачимо, туристична прогулянка включає в себе ряд компонентів:

- ✓ фізкультурно-оздоровчий,
- ✓ соціально-комунікативний,
- ✓ емоційно-психологічний,
- ✓ естетично-пізнавальний .

Туристичні прогулянки можуть мати різні цілі:

- Оздоровчі (загартування, одержання запасу бадьорості і працездатності, емоційно-психічний оздоровлення);
- Спортивно-тренувальні (фізичне тренування, навчання подоланню природних перешкод, орієнтування на місцевості, також дій в екстремальних ситуаціях);
- Пізнавальні (вивчення рідного краю, знайомство з його історичними та природними пам'ятками);
- Розважальні (ігри, змагання, конкурси знавців природи, похідних пісень тощо);
- Естетичні (художньо-творча діяльність на природі: малювання, творчість і т.п., спілкування з друзями).

Залежно від головної мети туристичні прогулянки діляться на різні види:

- спортивно-тренувальні,
- розважальні,
- краєзнавчі,
- екологічні.

Основною метою прогулянки може бути знайомство з історичними пам'ятками. Такий вид прогулянки є одним з найбільш дієвих методів ознайомлення дітей з історією та культурою малої батьківщини, виховання патріотизму, прагнення примножити багатство своєї країни.

Структура прогулянки визначається особливостями фізичної і розумової працездатності дітей, а також принципами побудови туристичних походів різної складності.

Перша частина – організаційна, тривалістю до 5 хвилин. Мета - повідомити завдання та короткий зміст майбутньої діяльності, перевірити стан особистого спорядження і готовність до походу.

Друга частина - рух за розробленим маршрутом. Цей етап включає від одного до трьох (залежно від фізичної підготовленості, сезону, погоди, способу пересування, складності маршруту) переходів з короткочасними (5-10 хвилин) привалами для відпочинку. Під час першого привалу можна запропонувати малюкам помилуватися пейзажами, запам'ятати напрямок руху. Час привалу можна використовувати і для виправлення неполадок у взутті та одязі. На етапі другого переходу після нетривалої ходьби можна передбачити проведення рухливих ігор по ходу руху. Їх змістом можуть бути різноманітні види ходьби, що імітують рух тварин, птахів, легка пробіжка в повільному темпі до 1,5 хвилини. Другий перехід завершується проміжним привалом. Запропонувати дітям трішки посидіти, а щоб відпочинок був змістовним, використовуйте дидактичні ігри екологічного спрямування: «Подумай і відгадай», «Хто швидше», «Визначимо погоду», «Будь уважний», «Знавці природи», «Не помилися», організуйте спостереження за природними об'єктами., можна включити подолання природної смуги перешкод в ігровій формі (типу «Ниточка-голочка», «Дзеркало», «Роби як я»). Використовуйте кожен момент, щоб залучити дітей до надання взаємодопомоги: подати руку, підтримати.

Третя частина. Після тривалого руху дітям слід надати можливість м'язового розслаблення. Під час відпочинку обов'язково запропонуйте розташуватися на своїх килимках, напівлежачи, ноги підняти на пеньок, рюкзак. Поки діти відпочивають, нагадайте їм про основні правила поведінки в лісі, зверніть увагу на красу і незвичність навколишньої природи. Можна запропонувати

загадки на туристичну тематику, заспівати пісні, почитати вірші про природу, пограти в спокійні ігри.

Якщо діти пройшли чималу відстань, то рекомендується провести сніданок. Добре якщо буде організований великий загальний «стіл», де кожен може поділитися один з одним і непомітно для себе пройти хорошу школу щедрості.

Після відпочинку діти сповнені бажань познайомитися з лісом ближче та побігати по галявині.

Як організувати рухову діяльність дітей на привалі?

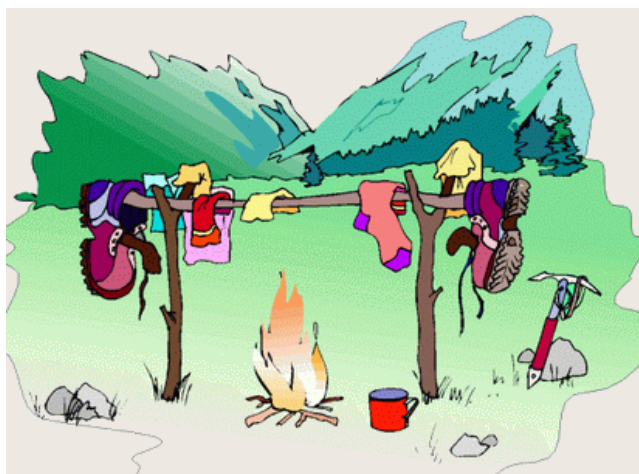
Найдієвішим засобом є рухлива гра. Безсумнівний інтерес представляють сюжетні рухливі ігри, ігри-естафети. Оптимальна кількість - 1-2 рухливі ігри, і 1-2 ігрових вправ різного характеру. Активний відпочинок на привалі можна поєднувати з навчанням дітей туристичним навичкам: укладати багаття (в дозволених місцях) і гасити його перед поверненням. Натягнувши між деревами мотузку, вправляти в в'язанні вузлів. Це дуже цікаве і корисне заняття для розуму і розвиває дрібну моторику пальців рук. Тут можна відпрацювати дії у разі, якщо дитина заблукала у лісі (як подати звуковий, колірний сигнал, спорудити найпростіше укриття, зорієнтуватися в місці знаходження).

Під час тривалого привалу можна залучити дітей до виконання роботи: погодувати птахів, очистити галявину від сміття, накрити «стіл» для всієї групи. Любителю природи запропонувати вести спостереження, роблячи замальовки побаченого.

Четверта частина туристичної прогулянки - повернення дітей в дитячий садок. Повернення здійснюється по найкоротшому шляху, бо діти фізично стомлені. Щоб рух не було одноманітним, запропонуйте нескладні завдання «Хто більше назве мешканців лісу», «Назви дерева змішаного лісу, лісових птахів, квітів».

Протяжність туристичної прогулянки в обидва кінці без урахування рухової на привалі мінімальна 2,5 км, максимальна 4 км, з тривалістю від 2 до 3 годин (в теплий період).

У який час дня краще провести туристичну прогулянку? Звичайно ж, у першій половині дня, тому працездатність дітей після сну знижується. У літній період з 9.00 - 9,15 в момент найвищого піднесення розумової і фізичної працездатності дітей. Восени і навесні прогулянка може бути проведена за рахунок часу відведеного на заняття фізичною культурою, пізнавально-дослідницької та художньо-естетичної діяльності. Підведення підсумків здійснюється як після кожної прогулянки, так і на завершення цілої їх серії: осінній, зимовий і весняно-літній. Не рекомендують підводити підсумок відразу по поверненню в дитячий сад. Слід поговорити про похід після денного сну. У старшому дошкільному віці підсумок підводиться по запропонованим дітям питань, та у формі своєрідних звітів-оповідань дітей про виконання отриманих посад і доручень за типом засідання клубу мандрівників. Вся подальша після туристичних прогулянок робота в дитячому садку повинна бути спрямована на розширення, поглиблення та систематизацію знань, також перенесення рухових навичок і вмінь на інші види діяльності. Поглибленню і закріпленню отриманих вражень сприяє і читання художньої літератури. Важливе місце на **заключному етапі** займають фізкультурні свята, дозвілля на майданчику дитячого садка, а також підсумкові звіти та дні здоров'я, що проводяться з участю батьків.

Анкетування та опитування батьків

Анкета-рефлексія батьків

«Фізичне виховання в родині»

Шановні батьки!

Просимо Вас повно і відверто відповісти на запитання нашої анкети-рефлексії

- Чим зайнята Ваша дитина у вихідні дні? _____

- Як загартовуєте свою дитину? _____

- Чи є зміни у стані здоров'я вашої дитини протягом року? _____

- Який спортивний інвентар вдома до послуг Вашої дитини? _____

- Чи граєте з дітьми у рухливі спортивні ігри?

- Чи не відчуваєте якихось труднощів у фізичному вихованні дитини? _____

- Чи дотримуєте режиму дня дитини у вихідні дні?

- Яку б допомогу Ви хотіли отримати від фізінструктора?

Щиро вдячні!

Анкета

«Організація туристичних походів»

Шановні батьки!

Просимо Вас відповісти на наступні запитання

1. Як Ви вважаєте: чи потрібні туристичні походи в ДНЗ?

Так - Ні

1. Чи налагоджений у сім'ї активно-динамічний відпочинок?

Так (який саме?) - Ні

2. На Вашу думку, з якого віку краще залучати дітей до туристичних походів?

3. Хотіли б Ви, щоб Ваша дитина ходила в туристичних похід разом з Вами?

Так - Ні

4. Як Ви вважаєте, чи подобаються Вашій дитині туризм?

Так - Ні

5. Які побажання у Вас, особисто до фізінструктора?

Дякуємо за щирі відповіді!

Список використаних джерел:

1. Андрющенко Т. Туризм - нетрадиційна форма оздоровлення / Т.Андрющенко // Дошкільне виховання. - 2007. - № 7. - С. 24-25.
2. Бочарова Н.І. Туристичні прогулянки в дитячому саду: Посібник для практичних працівників дошкільних освітніх установ.-М.: АРКТИ, 2004.- 116 с.
3. Білан О.І., Возна Л.М., Максименко О.Л., Овчаренко Л.Р., Руханська Л.С., Самсін В.Р. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І. Білан, Л.М. Влзна, О.Л.Максименко та ін.- Тернопіль: Мандрівець, 2013.- 264 с.
4. Вайда Т. С. Формування екологічної культури студентів педагогічних вузів засобами туристсько-краєзнавчої діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Вайда Тарас Степанович. – Херсон, 1998. – 226 с.
5. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. / Вільчковський Е.С. - Львів: ВНТЛ, 1998. - 336 с.
6. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навчальний посібник. / Е.С.Вільчковський, О.І.Курок. - Суми: ВТД "Університетська книга", 2004. - 428 с.
7. Грицишина Т.І. Маленькі туристи. Краєзнавство і туризм у дошкільному закладі / Грицишина Т.І. / Упоряд. Т.Вороніна. - К.: Ред.. загальнопед. газ., - 128с. - (Бібліотека шкільного світу).
8. Дехтяр В.Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму. / Дехтяр В.Д. - К., Науковий світ, 2003. - 203 с.
9. Завьялова Т.П. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. - 2007. - № 7. - С. 19-20.
- 10.Завьялова Т.П. Дошкольный туризм: проблемы, поиски, решения / Т.П. Завьялова //Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. - 2001. - №2. - С. 45-50.

11. Круцевич Т.Ю. Оптимізація рухової активності дітей старшого дошкільного віку в процесі туристсько- краєзнавчої діяльності / Круцевич Т.Ю. // Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. - Переяслав-Хмельницький, ПП «СКД», 2008. - С.88-90.
12. Лазайне С.Я. Физическая культура для малышей. Пособие для воспитателя детского сада. - М.: Просвещение, 1978. - 158 С.
13. Соловей М. В. Екскурсійна робота як форма позакласної виховної роботи в школах України в 20-х роках ХХ століття / М. В. Соловей // Позашк. освіта та виховання. - 2008. - № 1. - С. 36-41.
14. Пензулаева Л. И. Физкультурные занятия с детьми 5-6 лет: Пособие для воспитателя дет. сада.- М.: Просвещение, 1988. - 143 с.: ил.
15. Пангелова Н.Є., Мазоха Д.С. Фізична підготовка дітей старшого дошкільного віку в процесі занять з елементами туризму / Пангелова Н.Є., Мазоха Д.С // Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав- Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. - Переяслав- Хмельницький, ПП «СКД», 2008. - С. 98-100.
16. Поліщук В.В. Розвиток рухових та розумових здібностей дітей 5-го і 6-го років життя в процесі фізичного виховання засобами дошкільного туризму: / Поліщук Віталій Валентинович. - Переяслав-Хмельницький, 2008. - 266с.
17. ["Регіональні особливості розвитку оздоровчо-спортивного туризму та краєзнавчої роботи"] (12 квітня 2006 р). - Переяслав-Хмельницький, 2006. - С. 5-10.
18. Тімець О.В. Діяльнісний аспект краєзнавчо-туристської роботи //Наукові записки екологічної лабораторії УДПУ.- К.: Науковий світ. - 1999.- С.104-110.
19. Треф'як Я.І. Методика краєзнавчої роботи в школі // Історія в школах України. - 2002. - №1. - С.33-37.

20. Федорченко В.К. Туристський словник-довідник. / В.К.Федорченко, І.М.Мініч - К., 2000. - 159с.
21. Худолій Н. Школа Здоров'я. // Палітра педагога. – 2013.- №2.- С.6-13.

Internet –ресурси

<http://dnz393.edu.kh.ua/.../>

<http://dnz21.zakosvita.com.ua/>

<http://buratinoukr.ru/>

<http://www.rzhyschiv-dnz-kalynka.edukit.kiev.>

<http://otherreferats.allbest.ru>

<http://nsportal.ru>

<http://наше-подмосковье.рф/>